

มติชนสุดสัปดาห์
ศุกร์ 25 ก.พ. 54

อาหารสมอง หลุมฝังศพไฮเทค

วีรกร ตรีเศศ

ความตายเป็นจุดจบของชีวิตก็จริงอยู่แต่ร่างยังอยู่ให้คนข้างหลังต้องดูแล ในยุคสมัยของการระมัดระวังสิ่งแวดล้อมและไฮเทค มนุษย์มีวิธีการจัดการกับร่างอย่างน่าสนใจ

การฝังศพนั้นมนุษย์ทำกันมานานกว่า 200,000 ปี ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่มนุษย์จะ ยืนสองขามีลักษณะเหมือนมนุษย์ในปัจจุบัน 50,000 ปี สาเหตุของการฝังอาจได้แก่ (1) เป็นการ เคารพคนตายไม่ให้สัตว์ป่าหรือใครมาทำอะไรกับศพอย่างน่าเกลียด (2) ไม่ให้เน่าเหม็นน่ารังเกียจ (3) ป้องกันการระบาดของเชื้อโรค (WHO ระบุให้ใช้วิธีฝังศพเท่านั้นสำหรับศพที่อาจมีเชื้อโรคติดต่อกันได้ ซึ่งตรงข้ามกับสามัญสำนึก) (4) เพื่อให้ลูกหลานได้ระลึกถึงด้วยความรู้สึกอบอุ่นที่ยังไม่ไปที่ไหน อย่างไรก็ดีสำหรับความเชื่อของหลายวัฒนธรรม การฝังคือการบังคับไม่ให้วิญญาณ กลับมาหลอกหลอนได้

ปัจจุบันการเผาเป็นสิ่งที่ยิยมกันมากเพราะไม่สิ้นเปลืองเงินทองไม่ต้องจองพื้นที่ก่อน เสียชีวิต ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลานซึ่งต้องดูแลหลุมฝังศพต่อไปอีกยาวนาน ไม่เป็นภาระแก่โลก เพราะไปแย่งที่อยู่อาศัยหรือทำกิน ฯลฯ ในประเทศญี่ปุ่นเข้าใจว่าในปัจจุบันบังคับให้เผาศพเท่านั้น ไม่ให้มีการฝังอีกต่อไป

ข้อมูลสำหรับข้อเขียนนี้มาจากหนังสือพิมพ์ The Daily ของ Rupert Murdoch มหาเศรษฐีเจ้าของสื่อใหญ่ของโลกที่ขาย on-line ใน iPad ซึ่งเพิ่งออกมาไม่กี่เล่มในราคาแสนถูก เพราะต้นทุนต่ำมาก ไม่ต้องมีการพิมพ์ และไม่ต้องมีการขนส่งให้ยุ่งยาก

ลักษณะแรกคือการฝังศพแนวธรรมชาติเลียนแบบขามุสลิมซึ่งทำกันมากกว่า 1,500 ปี แล้ว นั่นก็คือฝังแบบธรรมชาติโดยไม่มีโลง บริษัทฝังศพแนวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชื่อ Forever Fernwood ใน Mill Valley รัฐแคลิฟอร์เนีย สร้างสวนป่าธรรมชาติเพื่อฝังศพชนิดไม่ใช้สารเคมีใดๆ ไม่มีการใช้โลงเพื่อให้ร่างกายเน่าเปื่อยสลายไปตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีแผ่นหินระบุ

ชื่อและแหล่งที่ฝังให้รกตา แต่ลูกหลานก็สามารถมาเคารพศพได้เพราะแต่ละที่ฝังจะมีตำแหน่ง GPS บันทึกไว้โดยบริษัท เพียงมีโทรศัพท์มือถือบางรุ่นก็สามารถหาจุดฝังศพได้แล้ว

คนเหล่านี้ไม่ต้องการเผาเพราะมันจะปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และอาจแถมด้วยควันปรอทหากผู้ตายอุดฟันด้วยปรอท พวกเขาต้องการถูกฝังในป่าเขียวชอุ่มด้วยธรรมชาติอันงดงามอย่างไม่เป็นภาระแก่โลก

ลักษณะที่สอง พิสดารว่าการฝังปกติโดยเอาไปดำเนินการบนพื้นทะเลลึก 40 ฟุต ในบริเวณที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษเรียกว่า Neptune Memorial Reef ห่างออกไปจากเมืองฟลอริดาซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งทะเล 3 ไมล์ เพื่อตั้งใจให้เป็นแนวปะการังใหญ่สุดในโลกที่มนุษย์สร้างขึ้นมา โดยมีพื้นที่กว้างใหญ่ประมาณ 40 ไร่

แนวปะการังเกิดจากเก้าอี้ที่มาจากกาการเผาร่างเอามาผสมกับซีเมนต์ และนำมาทำเป็นแท่งโค้ง รูปปั้น ถนน ฯลฯ ซึ่งจะดึงดูดให้สิ่งมีชีวิตใต้ทะเล เช่น ปู ปลา มาอยู่อาศัย ตลอดจนญาติพี่น้องให้มาชมและระลึกถึงผู้จากไป

ลักษณะที่สาม ผู้จากไปทุกคนล้วนมีสิ่งดีทิ้งไว้ในโลกด้วยกันทั้งนั้น มากบ้างน้อยบ้างต่างกันไปแล้วแต่จะคิด สำหรับญาติพี่น้องที่ต้องการให้ผู้คนรู้จักผู้ตายหรือเรียนรู้บางอย่างจากผู้ตาย ไฮเทคปัจจุบันสามารถช่วยได้

ปกติทุกหลุมฝังศพจะมีแผ่นหินระบุชื่อผู้ตาย ปีที่เกิดและตาย ตลอดจนอาจมีข้อความซึ่งใจสลักไว้ บริษัทไฮเทคหัวแหลมขายบริการด้วยการสร้างแผ่นหินเป็นรูปดิสต์ติดแอปไว้บนแผ่นหินสลักซึ่งภายในดิสต์หินมีไมโครชิพบันทึกชื่อผู้ตาย รูปภาพตลอดจนข้อความอีก 1,000 คำ

ผู้ที่ต้องการรู้จักผู้ตายหรือเรียนรู้บางสิ่งของผู้ตายทิ้งไว้ (ตำรากับข้าวรสเด็ด?) สามารถเข้าไปอ่านข้อความในชิพได้โดยผ่านอินเทอร์เน็ตเข้าเว็บไซต์ของบริษัทจัดการสุสาน

ยิ่งไปกว่านั้นผู้เดินผ่านเข้าไปในสุสานก็สามารถอ่านข้อความในชิพได้โดยเอาโทรศัพท์แตะแผ่นดิสต์หินที่ติดอยู่บนแผ่นหินเหนือหลุมฝังศพ บริษัทบอกว่าจงมั่นใจได้ว่าชื่อ รูป และข้อความเหล่านั้นจะไม่สูญหายเพราะข้อมูลในชิพถูกเก็บไว้ในที่อื่น ถึงแม้บริษัทจะปิดกิจการ ข้อมูลเหล่านั้นก็จะคงอยู่อีกนับพันปี

ถ้าผู้ตายเตรียมตัวก่อนจากไปด้วยการทิ้งข้อความหรือรูปภาพที่เป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง ความรู้ในบางเรื่องก็จะไม่ตายไปกับตัว คนรุ่นหลังสามารถเก็บเกี่ยวจากสุสานได้อย่างจุใจ และสามารถเอาไปต่อยอดได้

ลักษณะที่สี่ นักอนุรักษ์ธรรมชาติไม่ชอบการเผาเพราะปล่อยก๊าซพิษ ดังนั้นจึงพยายามหาวิธีจัดการกับร่างโดยไม่ให้เป็นภาระ วิธีใหม่ที่คิดได้ของบริษัทสวีเดนชื่อ Promessa Organic AB ก็คือการเอาศพแช่เย็นจัดด้วยไนโตรเจนเหลวที่อุณหภูมิ -196°C และเอามาแช่ยาบนเตียงพิเศษจนแตกละเอียดเป็นผงแก้ว จากนั้นก็เอาเครื่องดูดความชื้นออกไปตลอดจนส่วนแปลกปลอมในร่างกาย เช่น โลหะจากอุดฟัน โลหะหรือสารที่อยู่ในแขน ขา เข่า ฯลฯ ถูกดึงออกไปหมดจนเหลือแต่ผงแก้วละเอียดหนัก 50 ปอนด์ ซึ่งญาติจะเอาไปทำอะไรต่อไปก็ได้ เช่น ฝังดิน โรยบนดิน หรือโยนลงทะเล แต่ไม่ใช่เผา หรือเอาไปใส่ถาดไว้ดูเล่นที่อุณหภูมิกปกติ (จินตนาการแล้วเสียใจได้มาก)

ทั้งสี่ลักษณะที่กล่าวมานี้คือวิธีจัดการกับร่างไว้วิญญานอย่างไรไม่เป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไม่เป็นภาระแก่โลก อย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลัง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

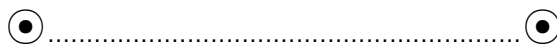
อย่างไรก็ดีไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็ตามอย่างไร หากพิจารณาดูให้ดีสุดท้ายก็ไม่หนีการฝัง ซึ่งมีมาแต่โบราณ หรือการเผาซึ่งทำให้ดับสูญไปจากโลกอย่างเบียดเบียนคนที่มีชีวิตอยู่และคนที่จะเกิดตามมาอีกน้อยที่สุด

เครื่องเคียงอาหารสมอง : ผมได้พบหนังสือแปลชื่อ “เมื่อคิดให้ดีโลกนี้มีแต่สัตว์ประหลาด” (The Book of Animal Ignorance) ของสำนักพิมพ์ We LEARN ซึ่งเพิ่งวางตลาดสด ๆ ร้อน ๆ พลิกอ่านดูแล้วชอบมากเพราะให้ความรู้ใหม่ ๆ อย่างน่าสนใจ

ขอยกเอาเรื่องจิ้งจอกมาถ่ายทอด “.....ทั้งกระเพาะและลำไส้ขนาดใหญ่ของจิ้งจอกเป็นเสมือนถังหมักแบคทีเรียและเอนไซม์ แต่มันไม่เหมือนวัวตรงที่มันไม่ผลิตก๊าซเรือนกระจกอย่างมีเทน แต่จะผลิตสารประกอบคาร์บอนไฮโดรเจนที่เรียกว่าอะซีเตต (acetate) ออกมาแทน ซึ่งสามารถนำกลับไปใช้เป็นพลังงานได้ แบคทีเรียในลำไส้ของจิ้งจอกอาจเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยแก้ปัญหาโลกร้อนด้วยการไม่ผลิตวัวที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก

การเอาตัวรอดท่ามกลางพื้นที่ห่างไกลที่ทั้งร้อนและแห้งแล้งต้องอาศัยการประหยัดพลังงาน มันไม่เพียงกระโดดได้อย่างรวดเร็ว แต่การกระโดดยังใช้พลังงานต่ำกว่าการเคลื่อนที่แบบอื่นด้วย จึงใจเลือกที่จะออกหากินในเวลากลางคืนเพื่อหลีกเลี่ยงความร้อนในเวลากลางวัน (ส่งผลให้ตาของมันมีขนาดใหญ่) และใช้เวลาในช่วงกลางวันนอนอยู่ในที่ร่มคอยเลียขาหน้าของตัวเองเพื่อทำให้ตัวเย็นลง แม้แต่ระบบสืบพันธุ์ที่นำมาก็ยังมีส่วนช่วยด้วย จึงใจมีชื่อเสียงในเรื่องการตั้งครรรกที่ใช้เวลาสั้น ๆ ตัวอ่อนมีขนาดเท่ากับเยลลี่ชิ้นเล็ก ๆ จะป็นขึ้นไปอยู่ในหน้าท้องของแม่ตั้งแต่ตอนที่มันอายุครรรกเพียงหนึ่งเดือน สิ่งที่คุณไม่ค่อยรู้กันก็คือ จึงใจตัวเมียสามารถเก็บตัวอ่อนหรือเอ็มบริโอไว้ภายในมดลูกชุดหนึ่งจากสองชุดได้นานหลายเดือน นั่นหมายความว่านอกจากสามารถผลิตลูกจึงใจขึ้นมาทดแทนตัวที่ตายไปได้อย่างรวดเร็วแล้ว มันยังสามารถเลือกระยะเวลาในการให้กำเนิดเพื่อหลีกเลี่ยงฤดูแล้ง ซึ่งจะช่วยประหยัดพลังงานและน้ำ

.....ตัวอ่อนขนาดเล็กของจึงใจอาจดูเหมือนมีพัฒนาการที่ต่ำ แต่มันก็มีสิ่งที่จำเป็นต้องมีอยู่กับตัวพร้อมสรรพ นั่นคือโพรงจมูกที่ใช้ในการดมกลิ่นหัวนมและขาหน้าที่แข็งแรงสองข้างที่ช่วยให้มันสามารถป็นขึ้นไปยังถุงหน้าท้องได้ภายในเวลาไม่ถึง 3 นาที เมื่อคลอดภัยอยู่ในถุงหน้าท้องแล้ว ลูกจึงใจจะยังคงอยู่ในนั้น แต่ยังไม่อ่อนแอเกินกว่าจะดูนมได้ กล้ามเนื้อของหัวนมจะจัดการกับปัญหานี้โดยการพ่นน้ำนมที่อุดมด้วยสารอาหารเข้าไปในปากของลูกจึงใจในปริมาณที่พอเหมาะ ตัวแม่จะคอยทำความสะอาดถุงหน้าท้องด้วยการเลียนมส่วนที่หก นมทั้งหมดที่มันผลิตออกมาจะมาจากกระบวนการทำซ้ำมากถึง 1 ใน 3 เมื่อลูกจึงใจเติบโตเต็มที่ในอีก 8 เดือนต่อมา มันจะกระโดดออกมาจากถุงหน้าท้องเพื่อหลีกเลี่ยงทางให้กับน้องที่เกิดใหม่ แต่มันยังคงดูนมจากแม่ไปอีกหลายเดือนในระหว่างที่แม่จึงใจให้ความสนใจกับนมส่วนที่หก เต้านมของมันก็จะผลิตนมที่เป็นครีมข้นและนมปราศจากไขมันออกมาในเวลาเดียวกัน.....”

น้ำจิ้มอาหารสมอง : Age does not protect you from love. But love, to some extent, protects you from age.

(Anais Nin นักเขียนบันเทิงคดีชาวฝรั่งเศส
ค.ศ. 1903-1977)

อายุไม่ขีดกั้นคุณจากความรัก แต่ความรักอาจคุ้มกันคุณจากความแก่ได้

